

СТАНОВЛЕННЯ ІЄРАРХІЇ УЯВЛЕНЬ ПРО МАЙБУТНЮ ПРОФЕСІЮ СТУДЕНТІВ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ В ХОДІ НАВЧАННЯ У ЗВО

Лемешко А. О.

Сумський державний педагогічний університет

імені А. С. Макаренка, annaleshko@ukr.net

Науковий керівник : кандидат філософських наук, доцент А. В. Вертель

В результаті теоретичного і практичного аналізу змісту та структури уявлень про майбутню професію студентів-психологів нами було визначено зміст загальних установок особистості на себе, що складають образи «Я», закладені у свідомості студентів-психологів, місце та смислові структури образу професійного «Я», що входить до «Я» соціального, нами побудовано образ-стереотип професії психолога, що існує у свідомості студентів, які обрали дану спеціальність у разі профілюючої, з урахуванням різних форм отримання освітньо-професійної підготовки, етапів процесу навчання та специфіки здійснення на майбутнє професійної діяльності у різних сферах суспільного життя, визначені основні мотиви вибору студентами-психологами своєї професії, а також встановлено зв'язок базових професійних якостей особистості зі змістом та формуванням уявлень про майбутню професію, що мають бути присутні на належному рівні задля здійснення ефективної діяльності психолога-фахівця.

До структури соціального «Я» входять уявлення про себе як суб'єкта професійної діяльності, які, відповідно, формують образ професійного «Я», що існує у професійній свідомості майбутніх фахівців-психологів та представлений наступними категоріями: психолог, майбутній психолог, студент, учень. Тобто, вбачається раціональне поєднання характеристик усвідомлення себе як майбутнього фахівця-психолога з уявленнями про себе як суб'єкта включеного в процес освітньо-професійної підготовки за обраною спеціальністю.

До основних зовнішніх чинників, що впливають на формування професійних уявлень, належать процес навчання та зміст освітньо-професійної підготовки. Іншими словами, процес формування та зміни образу професійного «Я» детермінований специфікою та етапами отримання освітньо-професійної підготовки. Пріоритетність категорії «студент» ще з першого року навчання та зникнення після I курсу категорії «учень» в уявленнях про себе студентів-психологів, вказує на адаптованість респондентів до програми та вимог процесу навчання з метою отримання рівня вищої освіти. Ідентифікаційні форми усвідомлення себе як майбутнього фахівця психологічної галузі, такі як «психолог», «майбутній психолог», провідними постають в уявленнях студентів-психологів останнього курсу, що свідчить про наближеність до необхідності у виборі напрямку професійної діяльності за обраним фахом.

Серед студентів-психологів, як другу вищу освіту, крім загально визначених категорій, у стереотипізованих уявленнях образу психолога переважають визначення, що характеризують самопізнання та сприйняття інших, внутрішню потребу та наявність елемента престижності. Серед респондентів усіх років навчання, існує думка про те, що для здійснення практичної роботи психолога, крім спеціалізованих знань психологічних галузей, необхідним є знання усіх можливих галузей. Цей факт зумовлений, наявною ситуацією розвитку професії психолога у нашому суспільстві, за рахунок диференціації професійної діяльності та відсутності чітких меж професійного поля діяльності.

За характеристиками професійної діяльності, змісту та вимог праці психолога-фахівця, максимальна наближеність образу психолога-професіонала до реального змісту та вимог праці, спостерігається в уявленнях студентів-психологів денної форми навчання, а розмитість та узагальненість – серед уявлень студентів-психологів заочної форми навчання. Така ситуація обумовлена програмою навчання та включеністю у процес професійно-освітньої підготовки за фахом «психологія».

3. Мотиви вибору студентами-психологами своєї професії, обумовлені образами «Я» та уявленнями, які складають образ-стереотип професії закладений у свідомості респондентів. Провідними мотивами постають: здійснення на майбутнє психологічної допомоги людям, пізнання себе та інших, вміння та навички, самооцінка своїх особистісних якостей.

Комунікативно-характерологічні особливості особистості мають вплив на зміст уявлень, що формують образ-стереотип професії психолога та на провідні мотиви вибору спеціальності таким чином, що формуючи образ професії індивід приписує суб'єкту професійної діяльності виражені в нього ті чи інші комунікативні особливості.